

Datum

2025-10-02

Adress

Amiralsgatan 20

Diarienummer

FRI-2025-941

Yttrande

Till

Kommunstyrelsen

**Remiss Justitiedepartementet - Straffrättsliga
åtgärder mot korruption och tjänstefel (SOU
2025:87), Stadskontoret
STK-2025-1151**

Fritidsnämnden beslutar att lämna följande yttrande:

Yttrande

Fritidsnämnden ("nämnden") varken tillstyrker eller avstyrker betänkandets förslag i sin helhet (*Straffrättsliga åtgärder mot korruption och tjänstefel* [SOU 2025:87]). Nämnden delar i stora drag den problembild som utredaren ger uttryck för och delar uppfattningen gällande vikten av att arbeta hårt mot korruption i samhället, inte minst då korruptionen allt mer kommit att associeras med organiserad brottslighet. Nämnden delar även utredarens uppfattning vad gäller att korruption är ett mångfacetterat fenomen som, för att motverkas, kräver en bred uppsättning av åtgärder. Den straffrättsliga lagstiftningen är ett av flera verktyg.

Nämnden konstaterar att utredaren i betänkandet lyfter fram ett antal olika förslag till lagstiftningsförändringar. Förslagen som presenterats genom betänkandet har ingen specifik koppling till just nämndens verksamhets-/sakområde men berör nämndens förtroendevalda och fritidsförvaltningens ("förvaltningen") anställda på ett generellt plan, i likhet med motsvarande aktörer i andra offentliga organ.

Betänkandet har två huvudsakliga delar. Vad gäller delen om en översyn av den straffrättsliga lagstiftningen om korruption vad gäller bl.a. mutor, vill nämnden framhålla att mutor är en allvarlig samhällsskadlig företeelse såväl inom privat som offentlig sektor. Förslagen till en förändrad lagstiftning på området med bl.a. en ny samlad lag, vissa straffskärpningar och vissa förtydliganden anser nämnden stöds av starka argument och nämnden har inga invändningar att framföra mot bl.a. förslagen vad gäller brotten "handel med inflytande", "oaktsam finansiering av korruptionsbrott" eller "mutbrott". Invändningarna nämnden har kring betänkandet framgår nedan.

Synpunkter vad gäller förslaget om brottet missbruk av offentlig ställning

Den straffrättsliga reglering som i dagsläget finns för en form av allmänt felaktigt handlande från offentliganställda (som inte rör exempelvis tagande av muta som beskrivits ovan) är regleringen i 20 kap. 1 § brottsbalken om brottet tjänstefel:

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet vid myndighetsutövning genom handling eller underlåtenhet åsidosätter vad som gäller för uppgiften skall dömas för tjänstefel till böter eller fängelse i högst två år.

Utredaren beskriver i betänkandet att reglerna om ansvar för tjänstefel finns till för att skydda medborgarnas intresse av att offentliga funktioner fullgörs på ett korrekt sätt, utan ovidkommande hänsyn, och till att upprätthålla förtroendet för den offentliga verksamheten. I de fall någon i offentlig tjänst tar otillbörlig hänsyn eller gör avsteg från föreskrivna beslutsprocesser – utan att någon otillbörlig förmån begärts, utlovats eller mottagits och mutbrottslagstiftningen därmed inte är tillämplig – kan handlingen omfattas av ansvaret för tjänstefel.

Utredaren beskriver i betänkandet att brottet tjänstefel ska finnas kvar även fortsatt i brottsbalken, men med en viss revidering av dess innehåll. Därutöver föreslås också en helt ny brottsbestämmelse kallad ”missbruk av offentlig ställning”. Den föreslagna bestämmelsen får ett betydligt bredare tillämpningsområde än vad som gäller för tjänstefel i dagsläget. Nämndens verksamheter utför som utgångspunkt inte myndighetsutövning. Nuvarande regel om tjänstefel förutsätter en koppling till myndighetsutövning för att aktualiseras, något som det nya brottet inte gör. I nuvarande reglering är vidare politiskt förtroendevalda i folkvalda församlingar undantagna, vilket inte är fallet i den nu föreslagna bestämmelsen. Förslaget innebär således en helt ny typ av straffrättsligt ansvar som omfattar såväl nämndens ledamöter som förvaltningens tjänstepersoner.

Förslag till ny reglering av missbruk av offentlig ställning i 11–12 §§ lag om straff för vissa korruptionsbrott:

Den som, i annat fall än som avses i 20 kap. 1 § brottsbalken, vid utövandet av offentlig tjänst eller offentligt uppdrag vidtar eller underlåter att vidta en åtgärd i strid med lag eller annan författning, för att uppnå en otillbörlig förmån för sig själv eller för annan, döms för missbruk av offentlig ställning till böter eller fängelse i högst tre år. Detsamma gäller om åtgärden vidtas eller underlåts för att otillbörligt missgynna annan.

Om brott som avses i 11 § är grovt, döms för grovt missbruk av offentlig ställning till fängelse i lägst två år och högst sex år. Vid bedömningen av om brottet är grovt ska det särskilt beaktas 1. om gärningen innefattat missbruk av särskilt ansvarsfull ställning

eller annars har begåtts inom ramen för särskilt samhällsviktig verksamhet, 2. om värdet av förmånen har varit betydande eller gärningen har eller kunde ha medfört betydande vinning eller avsevärd skada, 3. om gärningen har ingått i en brottslighet som utövats i organiserad form eller annars systematiskt, eller 4. om gärningen annars varit av särskilt farlig art.

Utredaren framhåller att det finns ett behov av att stärka ansvaret för missbruk och otillbörligt utnyttjande av allmänna medel, bland annat i samband med offentlig upphandling. Utredaren anser att det går att tänka sig situationer då någon åsidosätter reglerna i samband med offentlig upphandling eller annars i samband med förvaltning av offentliga medel i syfte att gynna ett visst intresse på det allmännas bekostnad utan att någon nuvarande straffbestämmelse kan tillämpas på handlandet, varför denna lucka behöver täppas till. Utredaren lyfter även fram ett behov av att utöka ansvaret för vissa former av så kallat kommunalt lag- och domstolstrots. I de fall då enskilda tjänstemän eller förtroendevalda utnyttjar sin ställning genom att uppsåtligt åsidosätta lag eller annan författning för att gynna sig själv eller för att gynna eller missgynna någon annan anser utredaren att det är fråga om ett straffvärt handlande som bör omfattas av straffansvar. Vidare beskrivs i betänkandet som ett ytterligare skäl till ett utvidgat straffansvar att det kan ifrågasättas om det svenska straffansvaret för tjänstefel fullt ut lever upp till Sveriges internationella åtaganden.

Nämnden anser att argumenten kring riskerna kopplade till offentlig upphandling och domstolstrots som förs fram i ovan avsnitt är starka skäl för en skärpt lagstiftning där missbruk inom båda dessa områden som utgångspunkt är påtagligt klandervärda och problematiska. Regleringen som föreslås handlar däremot inte specifikt om dessa situationer. Så som utredaren formulerat brottet ”missbruk av offentlig ställning” täcker regleringen också potentiellt in mängder av andra situationer.

Tillämpningsområdet framstår som potentiellt vidlyftigt vad gäller såväl vilka situationer som vilka aktörer som berörs. Såväl samtliga tjänstepersoner som samtliga förtroendevalda - däribland folkvalda i kommunfullmäktige - omfattas av regleringen. Tolkningsutrymmet bl.a. vad avser rekvisitet ”att otillbörligt missgynna annan” framstår som oroväckande stort. Argumenten för en så bred kriminalisering som nu presenteras framstår i utredningen som oklara och nämnden anser därigenom att det är tveksamt om den allmänna princip om att en kriminalisering ska avse ett identifierat, konkretiserat och skyddsvärt intresse är uppfyllt i detta fall.

Nämnden anser vidare att utgångspunkten generellt ska vara att ha en lagstiftning som uppfyller Sveriges internationella åtaganden. Nämnden anser dock att formuleringen i betänkandet ”att det kan ifrågasättas om det svenska straffansvaret för tjänstefel fullt ut

lever upp till Sveriges internationella åtaganden” är så vag att den inte utgör något betydande argument för den nu föreslagna kriminaliseringen.

Nämnden ser några potentiella risker med den nu föreslagna kriminaliseringen. Om det för offentliganställda framstår som osäkert vilka åtgärder som kan aktualisera ett straffansvar torde det kunna innebära att inom områden med utmanande arbetsuppgifter och där lagstiftningen kanske inte alltid är glasklar så skapas en rädsla att fatta nödvändiga handlingskraftiga beslut. Detta kan i sin tur skapa såväl längre handläggningstider som en ökad efterfrågan efter styrdokument, med en svällande byråkrati som resultat.

Nämnden anser vidare att det inte går att bortse från risken att vissa medborgare, från vilka tonläget ibland kan vara hårt, skulle utnyttja en utvidgad kriminalisering för att ytterligare hota offentliganställda, nu med brottsanmälan, även när det är helt obefogat. Obefogade anmälningar kan vidare öka belastningen på ett redan ansträngt rättsväsende. Vidare bedömer nämnden kan risken för brottsanklagelser, även för vad som framstår som mindre fel, innebära en minskad benägenhet att påtala brister i verksamheten, av rädsla att medarbetaren själv eller en kollega ska bli anmäld och i värsta fall dömd för brott.

Det kan därutöver i sammanhanget lyftas fram att en annan statlig utredning så sent som för tre år sedan kom fram till slutsatsen att det inte fanns tillräckliga skäl för att ändra det straffrättsliga tjänstefelsansvaret, bland annat mot bakgrund av vissa av de ovan beskrivna potentiella problemen, avseende exempelvis en olämplig detaljstyrning eller risken för en osäkerhetskultur (SOU 2022:2 s. 23 f.). Den tidigare utredningen ger enligt nämnden stöd för att det utöver de argument för en skärpt lagstiftning som nuvarande utredning ger uttryck för även finns starka argument för det motsatta.

Vidare kan framhållas att det redan idag utöver det straffrättsliga ansvaret finns flera andra sanktionsmöjligheter mot förtroendevalda och tjänstepersoner som agerar felaktigt. Däribland skadeståndsansvar, arbetsrättsliga åtgärder, tillsyn från Justitieombudsmannen eller - för de folkvalda - ett politiskt ansvar inför väljarna. De andra sanktionsmöjligheterna anser nämnden talar starkt mot ett behov av ett utvidgat straffrättsligt ansvar.

Nämndens sammantagna bedömning

Nämnden anser att det är viktigt att arbeta hårt mot korruption i samhället, varav den straffrättsliga lagstiftningen är ett verktyg. Utredarens föreslagna förändringar av lagstiftningen kopplad till mutbrott och andra närliggande korruptionsbrott har starka argument, vilka nämnden inte har några invändningar mot.

Vad gäller utredarens förslag om ett nytt utvidgat straffansvar vid sidan om tjänstefel ”missbruk av offentlig ställning” ser nämnden däremot flera potentiella problem och risker, vilka även bland annat delats av en tidigare statlig utredning. Nämnden anser sammantaget att argumenten i dagsläget inte nödvändigtvis framstår som fullt tillräckliga i relation till riskerna. Utifrån de problem och risker som detta yttrande har gett uttryck för anser nämnden att lagstiftaren nogga bör överväga om en förändrad lagstiftning på området, vilken förvisso kan vara nödvändig, verkligen ska utgöras av en så pass bred kriminalisering som nu föreslagits.

Det finns goda argument för skärpt lagstiftning vad gäller oegentligheter vid offentlig upphandling och vid domstolstrots. Den föreslagna kriminaliseringen är dock potentiellt betydligt bredare än så genom att täcka in ett stort antal aktörer och situationer, för vilket argumenten framstår som mer oklara. Nämnden anser att det är viktigt att en lagstiftning på området är balanserad på så vis att den bistår i att skapa en eftersträvarvärd kultur där offentliganställda vågar ta ansvar och fatta nödvändiga beslut, samtidigt som det går att utkräva ansvar för ageranden som inte kan tillåtas.

Ordförande

Sanna Axelsson (S)

Sekreterare

Magnus Renström